

Salminen Armi & Väisänen Mari

VASTAAVAN HOITAJAN OSAAMINEN KAINUUN KESKUSSAIRAALAN
PÄIVYSTYSPOLIKLINIKALLA

Opaslehtinen sairaanhoitajille

Opinnäytetyö

KAJAANIN AMMATTIKORKEAKOULU

SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

Hoitotyön koulutusohjelma

Syksy 2005

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Ala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma
Tekijä(t) Salminen Armi & Väisänen Mari	
Työn nimi Vastaavan hoitajan osaaminen Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikalla. Opaslehtinen sairaanhoitajille.	
Vaihtoehdotiset ammattiopinnot Kirurginen hoitotyö	Ohjaaja(t) Sirkka-Liisa Niskanen, Ilmi Rautiainen
Aika Syksy 2005	Sivumäärä 36+4
<p>Tiivistelmä</p> <p>Päivystyspoliklinikalle hakeudutaan yllättävän, äkillisen sairastumisen johdosta tai tapaturman uhrina. Jonka syitä voivat olla esimerkiksi auto-onnettomuus, sydänperäinen rintakipu ja tajuttomuus.</p> <p>Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikalla työskentelee joka vuorossa vastaava hoitaja. Työvuorolistan laatinut henkilö on merkinnyt jokaiselle vuorolle yhden, pääsääntöisesti kokeneimman sairaanhoitajan vastaavaksi hoitajaksi. Vastaavana hoitajana työskenteleminen vaatii pitkää kokemusta, jolloin hänellä on lukuisia kokemuksia samankaltaisista tilanteista. Mitä useammin hoitaja on toiminut samanlaisissa tilanteissa, sitä paremmin hän osaa toimia uudessa tilanteessa. Vastaavalta hoitajalta vaaditaan kykyä organisoida ja johtaa. Hänen tulee hallita monimutkaisiakin tilanteita päivystyspoliklinikalla, sekä tarpeen vaatiessa delegoida tehtäviä muille työntekijöille. Sairaanhoitajan osaamisvaatimukset korostuvat myös vastaavan hoitajan ominaisuuksissa. Vastaavan hoitajan tulee osata yhdistää luontevasti tutkimusperäinen tieto kokemuseräiseen tietoon.</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää vastaavan hoitajan osaamiseen liittyviä asioita. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa opaslehtinen vastaavalta hoitajalta vaadittavasta osaamisesta Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan sairaanhoitajille. Opaslehtisemme avulla sairaanhoitaja saa tukea jo olemassa oleviin tietoihinsa vastaavana hoitajana olemisesta.</p> <p>Tutkimustuloksena tuotimme opaslehtisen vastaavan hoitajan osaamisesta, joiksi katsoimme olevan sairaanhoitajan osaamisvaatimukset ja johtamiseen liittyvät seikat. Jatkotutkimusaiheena voisi olla vastaavan hoitajan konkreettiset tehtävät. Tutkimuksessa voisi käyttää apuna päivystyspoliklinikan työntekijöiden haastattelua. Näkökulmina tutkimukseen voisivat olla työntekijöiden käsitys vastaavan hoitajan tehtävistä ja esimiesten odotukset vastaavalta hoitajalta.</p>	
Luottamuksellisuus	
Hakusanat	Sairaanhoitaja, ammattitaito, vastaava hoitaja, päivystyspoliklinikka, johtaminen
Säilytyspaikka	Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

ABSTRACT OF THE FINAL YEAR PAPER

Faculty Social services, Health and Sports	Degree programme Nursing care
Author(s) Salminen Armi & Väisänen Mari	
Title Knowledge of the nurse in charge in Kainuu Central Hospital emergency room. Handbook for nurses.	
Alternative professional studies Surgical nursing	Instructor(s) Sirkka-Liisa Niskanen, Ilmi Rautiainen
Date Autumn 2005	Total number of pages 36+4
<p>Abstract</p> <p>People go to the emergency room because of a sudden, acute illness or because of an accident. Reasons to go to emergency room can be pain in the chest caused by heart, unconsciousness and being injured by a car-accident.</p> <p>In Kainuu Central Hospital emergency room in every shift there is always one nurse in charge, usually the most experienced nurse. He can apply his professional experience in new situations. The nurse in charge must have ability to lead and organize. He must control also the complicated situations in the emergency room, and if needed, he must delegate tasks to other workers. The nurse's qualification requirements are emphasized also in the work of the nurse in charge. He must combine research knowledge to experiential knowledge.</p> <p>Research objective was to collect information about what kind of knowledge is required from the nurse in charge. The aim was to produce a handbook to Kainuu Central Hospital emergency room nurses about what kind of knowledge is needed from the nurse in charge. With the help of the handbook nurse can have support to the knowledge he already has about working as a nurse in charge.</p> <p>The result of this research was a handbook on what kind of knowledge is demanded from the nurse in charge. It can be concluded that the nurse's qualification requirements and issues of leadership are connected to this subject. A subject for further research could be to study the duties of the nurse in charge. An interview of emergency room staff could be used in that research. The research aspects could be the comprehension of emergency room staff about the duties of the nurse in charge and expectations of foremen.</p>	
Confidentiality status	
Keywords	Nurse, qualification requirements, nurse in charge, emergency room, leadership
Deposited at	Kajaani Polytechnic library

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ	3
3 TOIMINTA PÄIVYSTYSPOLIKLINIKALLA	4
3.1 Toiminta-ajatus päivystyspoliklinikalla yleensä	4
3.2 Päivystyspoliklinikalle hakeutuvat potilaat	4
3.3 Työhön perehdyttäminen	5
3.4 Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan toimintaperiaatteet	6
3.5 Henkilökunta päivystyspoliklinikalla.....	6
4 SAIRAANHOITAJAN ASIAANTUNTIJUUS JA AMMATTITAITOVAATIMUKSET	8
4.1 Sairaanhoitajan asiantuntijuus.....	8
4.2 Sairaanhoitajan osaamisvaatimukset.....	9
4.3 Vuorovaikutus	11
4.4 Tieteen käyttäminen hoitotyössä.....	12
5 JOHTAMINEN HOITOTYÖSSÄ	14
5.1 Johtajuus.....	14
5.2 Itsensä johtaminen.....	15
5.3 Päätöksenteko ja delegointi.....	16
6 OPASLEHTISEN TUOTANTOPROSESSI	19
6.1 Opaslehtinen päivystyspoliklinikan sairaanhoitajille.....	19
6.2 Opaslehtisen suunnittelu	20
6.3 Opaslehtisen toteutus	21
6.4 Opaslehtisen arviointi.....	22
7 POHDINTA	24
7.1 Johtopäätökset ja tutkimustuloksien pohdinta	24
7.2 Ammatillisen osaamisen kehittyminen	27
7.3 Luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta	28
LÄHTEET	31
LIITTEET	35

1 JOHDANTO

Päivystyspoliklinikalle hakeudutaan yllättävän ja äkillisen sairastumisen johdosta tai tapaturman uhrina. Se vastaa kiireellistä hoitoa vaativien potilaiden vastaanotosta 24 tuntia vuorokaudessa. Päivystyspoliklinikalle hakeutuvat töihin hoitotyöntekijät, jotka pitävät nopeasti vaihtuvista ja haasteellisista tilanteista. Heillä on organisointi- ja johtamistaitoja, sekä he voivat työskennellä paineen alaisena. (Alaspää, Kuisma, Rekola & Sillanpää 2003, 39,41.) Vastaavana hoitajana työskenteleminen vaatii työkokemusta, jolloin hän voi hyödyntää kertynyttä ammattitaitoaan vastaavana hoitajana uusissa tilanteissa. Työvuorolistojen tekijän on huomioitava kuka soveltuu työvuoron vastaavaksi hoitajaksi. (Alaspää, Kuisma, Rekola, Sillanpää 1999, 36-37.)

Sairaanhoitaja on hoitotyön asiantuntija, jonka tehtävä yhteiskunnassa on tukea yksilöitä, perheitä ja yhteisöjä saavuttamaan määrittämään ja ylläpitämään terveyttään muuttuvissa olosuhteissa ja eri toimintaympäristöissä. Hoitotyö perustuu hoitotieteeseen ja hoitotyötä tukeviin tieteenaloihin. Sairaanhoitajana toimiminen edellyttää hoitotyön tiedon ja sille perustuvien taitojen ymmärtämistä, soveltamista ja hoitotyön päätöksentekoa. Hän toteuttaa, arvioi ja johtaa näyttöön perustuvaa hoitotyötä. (Opetusministeriö 2001, 60.)

Sosiaali- ja terveysala on vuorovaikutuskeskeinen ala. Työ sisältää vuorovaikutustilanteita asiakkaiden, omaisten, työtovereiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. On osattava kommunikoida yksittäisen ihmisen kanssa työryhmän jäsenenä ja suurissakin tilaisuuksissa. (Laine, Ruishalme, Salervo, Sivén & Välimäki 2001, 269, 274.)

Sairaanhoitaja määrittelee ja arvioi tutkimustiedon avulla potilaan hoitotyön ongelmia. Hiljaisen ja kokemuseräisen tiedon perusteella hän saavuttaa käytännön asiantuntijuuden tason. Ratkaistessaan hoitotyön ongelmia hoitaja yhdistää tutkimustiedon kokemuseräiseen tietoon. Tiedolliset valmiudet kehittyvät koulutuksen, työn ja kokemuksen kautta. (Konttinen 2004, 12.)

Tässä työssä keskeisiä käsitteitä ovat päätöksenteko, delegointi ja johtaminen. Myös sairaanhoitajan ammattitaitovaatimukset ovat keskeisessä asemassa, joista korostuvat teoreettinen ja kliininen osaaminen, yhteistyöosaaminen, eettinen ja arvo-osaaminen sekä opetus ja ohjaus osaaminen.

Päätöksenteko on tarkoituksellista ja tavoitteisiin pyrkivää toimintaa, jonka lähtökohtana on ratkaistavissa oleva ongelma. Oleellista päätöksenteossa on se, että päätöksentekijä ottaa vastuu päätöksestään, seurauksista ja sen toteutuksesta. (Kangas 1999, 41.) Sairaanhoitaja tekee itsenäisiä päätöksiä ammatin tietoperustan pohjalta. Tavoitteellisessa päätöksenteossa tarvitaan laajempaa yleistietoa, jonka avulla voidaan arvioida asiakkaan tai potilaan kokonaistilannetta ja ympäristön antamia mahdollisuuksia ratkaista hoitotyön ongelmia. On tärkeää priorisoida asiakkaan tai potilaan todellinen tarve saada hoitoa, apua ja ohjausta. (Lauri 2005, 14-15.)

Kaiken hoitotyön ja johtamistoiminnan tekemisen perusta on itsensä johtaminen, joka on tehokkaan toiminnan perusta. Sekä johtamis- että hoitotyön perustehtävänä on asiakkaan tai potilaan hyvä hoito, joka vaatii jokaisen sitoutumista yhteisiin päätöksiin, arvoihin ja periaatteisiin. (Laaksonen, Niskanen, Ollila & Risku 2005 121.)

Valitsimme aiheen vastaavan hoitajan osaaminen Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikalla siksi, että vastaavalla hoitajalla on varsinkin suurissa onnettomuustilanteissa merkittävä rooli päivystyspoliklinikalla. On tärkeää, että henkilöillä jotka toimivat työvuoroissaan vastaavina hoitajina, on vankka tietoperusta siitä, mitä heiltä vaaditaan pystyäkseen toimimaan siinä roolissa. Rajaamme opinnäytteemme kuvaamaan pelkästään vastaavan hoitajan osaamista, emme tehtäviä. Tehtävät ovat jokaisella päivystyspoliklinikalla erilaiset, mutta osaaminen jota sairaanhoitajilta vaaditaan toimiakseen vastaavina hoitajina, ei suuresti muutu eri päivystyspoliklinikoiden välillä. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä tietoa vastaavalta hoitajalta vaadittavasta osaamisesta. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa opaslehtinen vastaavalta hoitajalta vaadittavasta osaamisesta Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan sairaanhoitajille. Uusille ja vielä kokemattomille hoitajille on tärkeää, että he saavat selkeät vaatimuskuvaukset vastaavan hoitajan osaamisesta. Kun sairaanhoitaja tietää millaista osaamista hänellä tulisi olla, on hänen helpompi kehittää ja kouluttaa itseään.

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kerätä tietoa vastaavalta hoitajalta vaadittavasta osaamisesta. Opinnäytetyömme tavoitteena on tuottaa opaslehtinen vastaavan hoitajan osaamisesta Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikalle. Uuden sairaanhoitajan on helpompi lähteä toteuttamaan omaa toimintaansa vastaavana hoitajana, kun hän tietää millaista osaamista hänellä tulee olla. Vastaavana hoitajana toimiminen on usein haastava tehtävä kokeneellekin sairaanhoitajalle. Tutkimustehtävämme ovat:

Selvittää millaista osaamista vastaavalla hoitajalla tulee olla Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikalla.

Tuottaa opaslehtinen vastaavalta hoitajalta vaadittavasta osaamisesta Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan sairaanhoitajille.

3 TOIMINTA PÄIVYSTYSPOLIKLINIKALLA

3.1 Toiminta-ajatus päivystyspoliklinikalla yleensä

Päivystyspoliklinikka vastaa kiireellistä hoitoa vaativien potilaiden vastaanotosta 24 tuntia vuorokaudessa. Se on sairaalan yksikkönä keskeisessä asemassa muodostettaessa kuvaa sairaalasta ja sen antamista palveluista. Siellä toimitaan moniammatillisessa yhteistyössä. Mikään ammattiryhmä ei kykene yksin saavuttamaan toivottua tulosta potilaan hoidon kannalta. (Alaspää ym. 2003, 39,41.)

Perustuslaista on johdettavissa subjektiivinen oikeus kiireelliseen hoitoon. Sairauden kiireellisyys, sen luonne ja päivystyksellisyys määräytyvät sairauden vakavuudesta ja hoidollisista vaikutusmahdollisuuksista. Ihmisillä on oikeus odottaa, että he saavat ammattitaitoista palvelua sitä tarvitessaan. Päivystyspoliklinikalla joudutaan usein kohtaamaan yhteiskunnallisia ongelmia, mutta siellä tehdään myös isoja päätöksiä elämästä ja kuolemasta. Päivystyksen perustehtävänä on terveyttä äkillisesti uhkaavan vaaran torjuminen, jonka edellytyksenä ovat huippuosaaminen, korkea ammattietiikka sekä prosessien hallinta. (Koponen & Sillanpää 2005, 21.)

Päivystyspoliklinikalla korostuu asiakaskeskeisyys, jolloin potilas ja hänen läheisensä ovat keskeisessä asemassa. Asiakas nähdään oman terveytensä ja elämänsä asiantuntijana. Palvelu on kykyä olla ystävällinen ja asiallinen potilaille, joiden kanssa ei päivystyspoliklinikan ulkopuolella olla tekemisissä. (Alaspää ym. 2003, 40.)

3.2 Päivystyspoliklinikalle hakeutuvat potilaat

Päivystyspoliklinikalle hakeudutaan yllättävän, äkillisen sairastumisen johdosta tai tapaturman uhrina. Esimerkkejä päivystyspoliklinikalle hakeutumisen syistä ovat sydänperäinen rintakipu, hengenahdistus, kova vatsakipu, äkillinen jatkuva päänsärky,

tajuttomuus, auto-onnettomuudessa loukkaantuminen, hukuksiin joutuminen ja korkealta putoaminen. Muita syitä hoitoon hakeutumiseen voivat olla kaatuminen, pahoinpitelyt, myrkytystilat sekä heikentynyt yleistila. (Alaspää ym. 2003, 39.)

Potilas voi olla päivystyspoliklinikalla sokkitilanteessa äkillisen sairastumisen vuoksi. Käsitys ympäristöstä muuttuu ja potilas voi toimia tilanteissa epätarkoituksenmukaisella tavalla. Potilas rekisteröi työntekijöiden toimintaa, ilmeitä ja käyttäytymistä saadakseen käsityksen tapahtuneesta. (Koponen & Silanpää 2005, 23.)

Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikalle erikoissairaanhoidon potilaat tulevat läheteellä tai ilman lähetettä. Erikoissairaanhoidon potilaita ovat myös varuskuntasairaaloista tulevat sekä kansanterveystyön potilaat yöaikaan. Kansanterveystyön ensiavun potilaisiin kuuluvat arkisin yöaikaan sekä viikonloppuisin yhteispäivystyskunnat eli Kajaani, Vuolijoki, Sotkamo, Ristijärvi ja Paltamo. Arkisin yöaikaan kansanterveystyön yhteispäivystyskuntiin kuuluvat myös Kuhmo, Suomussalmi, Puolanka ja Hyrynsalmi. Viikonloppuisin näillä kunnilla on oma lääkäripäivystys. (Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan esittely 30.3.2005.)

3.3 Työhön perehdyttäminen

Työhön perehdyttämisessä on kyse uusien työntekijöiden tutustuttamisesta uuteen työpaikkaan ja uusiin työtehtäviin. Pääpaino on työtehtävien teknisessä oppimisessa. Perehdyttäminen ja työhön opastus tähtäävät työn hyvään hallintaan. Kunnolla suoritettu perehdyttäminen tukee työntekijän hyvinvointia. (Toivakka 2005, 25.)

Perehdyttäminen tarkoittaa niitä toimia, joiden avulla uusi työntekijä saadaan mahdollisimman nopeasti osaksi organisaatiota, sekä oppimaan omat työtehtävänsä. Perehdyttämisen avulla uusi työntekijä oppii tehtävänsä nopeammin ja osaa tehdä ne oikein. Näin vältetään virheitä ja niiden korjaamiseen menevältä ajalta säästytään. Hyvin hoidettu perehdyttäminen vie aikaa. (Österberg 2005, 90.)

Kun perehdytettävä henkilö saa perinpohjaisen opastuksen uuteen työhönsä, voi hän tuntea olonsa turvalliseksi. Hyvin hoidettu perehdyttäminen vaikuttaa positiivisesti perehdytettävään, sekä sitouttaa hänet nopeammin työyhteisöön. Perehdytettävälle

henkilölle voidaan koota tietopaketti, josta löytyy työtehtäviä koskevaa aineistoa, kuten työohjeet, toimenkuvat, toimintakertomus ja henkilöstönyhteystiedot. (Österberg 2005, 90,97.)

Tämän opinnäytetyön tuloksena syntyvä opaslehtinen tullaan liittämään Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan uusille hoitajille tarkoitettuun perehdyttämiskansioon. Tämä opaslehtinen on perehdytettävän käytössä, joten hän voi tutustua siihen muun perehdytysmateriaalin yhteydessä.

3.4 Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan toimintaperiaatteet

Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikalla potilaan hoidossa korostuu yksilöllisyys, turvallisuus, ystävällisyys ja ihmisläheisyys. Hoidon kokonaisvaltaisuuteen ja jatkuvuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Potilaan vastaanottotilanteesta pyritään tekemään mahdollisimman myönteinen ja turvallinen. Hoito tapahtuu ensisijaisesti kiireellisyysjärjestyksessä. Odotusajat pyritään saamaan mahdollisimman lyhyiksi. Odotusaika lapsilla pyritään rajaamaan korkeintaan kahteen tuntiin. (Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan esittely 30.3.2005.)

Keskussairaalan päivystyksessä on sisätautien ja kirurgian moduuli, joissa toteutetaan pari- eli moduulityöskentelyä. Jaetuilla vastualueilla huolehditaan käytännön asioiden toimivuudesta. Muita vastualueita ovat mm. laadusta vastaaminen, koulutussuunnittelu ja potilashallinto, vanhustyö, psykiatria, huumeet ja päihteet, kriisihoito, elvytys sekä suuronnettomuusvalmius. (Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan esittely 30.3.2005.)

3.5 Henkilökunta päivystyspoliklinikalla

Päivystyspoliklinikalle hakeutuvat töihin hoitotyöntekijät, jotka pitävät nopeasti vaihtuvista ja haasteellisista tilanteista. Heillä on kyky ottaa vastuuta ja tehdä itsenäisiä päätöksiä. Lisäksi heillä on organisointi- ja johtamistaitoja, sekä he voivat työskennellä paineen alaisena moniammatillisessa työyhteisössä niin potilaan kuin hänen läheistensä vuoksi. Päivystyspoliklinikalla työskentelevät henkilöt ovat yhteistyössä monien eri

sairaalaorganisaation toimintayksiköiden ja sairaalan ulkopuolisten sidosryhmien kanssa. Yhteistyö vaatii laajaa toiminnan tuntemista organisaation sisällä ja sen ulkopuolella. (Alaspää ym. 2003, 40-41.)

Henkilökunnan vaihtuvuus on usein suurta, koska päivystyspoliklinikalta saatua työkokemusta arvostetaan, mutta pidemmän päälle työ on raskasta ja vaatii asiantuntijuuden ja erityisosaamisen ylläpitoa. Sairaanhoidajan haasteet ovat suuret, koska hoitajan on kyettävä tekemään nopeita päätöksiä taustatietojen ollessa puutteellisia. Kaikissa terveydenhuolto alan koulutuksissa tulisi olla opetusta kiireellisestä hoidosta ja poikkeusolovalmiuksista. (Koponen & Sillanpää 2005, 20.)

Vastaavana hoitajana työskenteleminen vaatii pitkää ammatillista kokemusta, jolloin hän voi hyödyntää kokemuksen tuomaa osaamista työssään. Työvuorolistojen tekijän on huomioitava kuka soveltuu työvuoron vastaavaksi hoitajaksi. (Alaspää ym. 1999, 36-37.) Tässä työssä vastaavalla hoitajalla tarkoitamme sairaanhoitajaa, joka toimii päävastuullisena hoitajana työvuorossaan Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikalla.

Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan henkilökuntarakenteeseen kuuluvat osastonhoitaja ja apulaisosastonhoitaja, jotka vastaavat päivystyspoliklinikan hallinnollisista asioista ja toiminnan johtamisesta. Potilaan hoidosta vastaavat lääkärit, sairaanhoitajat, perus- ja lähihoitajat sekä lääkintävahtimestarit. Lisäksi henkilökuntaan kuuluvat osastonsihteerit ja sairaala-apulaiset. (Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan esittely 30.3.2005.)

4 SAIRAAHOITAJAN ASiantuntijuus JA AMMATTITAITOVAATIMUKSET

4.1 Sairaanhoitajan asiantuntijuus

Sairaanhoitajan työtä ohjaavat lait, asetukset ja velvollisuudet, jotka hänen tulee tuntea omaan erikoisalaansa liittyen (Hildén 2002, 51). Hän on hoitotyön asiantuntija, jonka tehtävä on yhteiskunnassa tukea yksilöitä, perheitä ja yhteisöjä saavuttamaan määrittämään ja ylläpitämään terveyttään muuttuvissa olosuhteissa ja eri toimintaympäristöissä. Toimintaympäristöjä ovat esimerkiksi perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoito ja sosiaalihuolto sekä yksityinen ja kolmannen sektorin alue. (Opetusministeriö 2001, 60.)

Sairaanhoitaja toteuttaa ja kehittää hoitotyötä, joka on samanaikaisesti terveyttä edistävää ja ylläpitävää sekä sairauksia parantaa, ehkäisevää ja kuntouttavaa. Hän toimii hoitotyön asiantuntijana hoitaessaan potilaita sekä toteuttaa lääkärin potilaalle määräämää lääketieteellistä hoitoa. Sairaanhoitaja tukee eri elämänvaiheessa olevien yksilöiden ja yhteisöiden voimavaroja. Hän auttaa ihmisiä kohtaamaan sairastumisen, vammautumisen ja kuoleman. (Opetusministeriö 2001, 60.)

Sairaanhoitajan työskentely on usein itsenäistä. Hänellä on oma tietoperusta joka pohjautuu omalla tieteen alalla tutkittuun tietoon. Hoitotyön tietoperusta sisältää tietoa ihmisestä eri ikä-, kehitys- ja elämänvaiheessa. Se sisältää myös tietoa ihmisen ja ympäristön keskeisestä vuorovaikutuksesta ja sen merkityksestä ihmisen toimintaan terveenä ja sairaana. Lisäksi se antaa tietoa hoitomenetelmistä ja niiden vaikuttavuudesta ihmisen selviytymiseen. (Lauri 2005, 10,13.)

Sairaanhoitajana toimiminen edellyttää hoitotyön tiedon ja sille perustuvien taitojen ymmärtämistä, soveltamista ja hoitotyön päätöksentekoa. Hän toteuttaa, arvioi ja johtaa näyttöön perustuvaa hoitotyötä. (Opetusministeriö 2001, 60.)

4.2 Sairaanhoidajan osaamisvaatimukset

Yhdysvaltalainen Emergency Nurses Association (ENA) on määritellyt päivystyspoliklinikalla työskentelevältä hoitajalta vaadittavat osaamisalueet. Näitä ovat potilaan hoitoprosessin tekeminen sekä hoidon periaatteiden ja käytännön hallinta. Hoitajien tulee hallita johtamisen taidot sekä töiden delegointiin liittyvät taidot. Myös päätöksenteko ja priorisointi ovat osana hoitajan osaamista. Turvallista potilaan hoitoa ovat oikeaoppinen lääkehoito sekä hoitovälineistön käytön osaaminen. Koska päivystyspoliklinikalla tehdään erilaisia toimenpiteitä, niissä tarvittavan hoitovälineistön tunteminen on oleellinen osa hoitajan työtä. ENA on määritellyt myös keinoja, joilla osaamista voidaan arvioida. Esimiehen tehtäviin kuuluu työntekijöiden tarkkailu ja hän arvioi niitä erilaisten kriteerien perusteella. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna vertaisarviointia, taitoja mittaavia testejä, itseopiskelua sekä potilastapausten läpikäyntiä. Todellisesta työstä saatu palaute on olennainen osa taitojen arviointia. (Koponen & Sillanpää 2005, 408.)

Hildénin (2002, 54) mukaan työyhteisössä koetaan tärkeimmäksi asiaksi se, että sairaanhoitaja arvostaa omaa ammattiaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että henkilöllä on korkea työmoraali ja työmotivaatio. Hän siis tekee työtään korkealla vireellä ja suhtautuu ammattiinsa positiivisesti. Työyhteisössä koetaan tärkeäksi myös se, että työntekijällä on hyvät auttamistaidot. Tähän osa-alueeseen kuuluvat mm. kuuntelemisen taito, vuorovaikutuksellisuus sekä kyky lohduttaa ja tukea potilasta.

Eettinen ja arvo-osaaminen on yksi sairaanhoitajan toimintaa ohjaavista periaatteista. Näitä ovat hoitotyön eettiset ohjeet ja lainsäädäntö sekä ihmisoikeudet. Sairaanhoidajalla on vastuu potilaiden oikeuksien toteutumisesta. Sairaanhoidajan työssä korostuvat yhteiskunnasta ja työelämästä nousevat tarpeet ja tulevaisuuden haasteet ja niiden hallinta on yhteiskunnallista osaamista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2001; Opetusministeriö 2001, 60-64.)

Teoreettinen ja kliininen osaaminen näkyvät sairaanhoitajan jokapäiväisessä työssä. Hoitotyön osaaminen edellyttää sairaanhoitajalta ajantasaista hoito- ja muiden tieteenalojen tuottamaa teoreettista osaamista ja tutkimustietoa, johon perustuu kliininen osaaminen. Se edellyttää ongelmaratkaisu- ja päätöksentekotaitoja ja hoitotyön auttamismenetelmien hallintaa. (Opetusministeriö 2001,60.) Sairaanhoidajan osaamiseen kuuluu myös se, että hän taitaa erikoissairaanhoidoon liittyvät hoidot ja tutkimukset, sekä niissä avustamisen. Näitä alueita ovat mm. kivun hoito, ensihoito, mielenterveystyö ja perusterveydenhuollon työ.

(Sosiaali- ja terveysministeriö 2001.) Myös Hildén (2002,55) sanoo sairaanhoitajan tarvitsevan erityisalojen tiedonhallintaa ja niiden soveltamista. Päivystyspoliklinikalla hoitajalta vaaditaan jatkuvaa systemaattista potilaan tilan arviointikykyä, muuten on mahdotonta säilyttää selkeys kriittisesti sairaiden potilaiden hoidon kiireellisyyttä arvioitaessa (Alaspää ym. 2003, 40-41).

Ohjaaminen ja opettaminen ovat keskeisiä ja haasteellisia toimintoja päivystyspoliklinikalla työskentelevälle sairaanhoitajalle, koska hoitajalta edellytetään kykyä muodostaa selkeä käsitys potilaasta, hänen elämäntilanteestaan ja oppimiskyvystään, jotta terveydenedistämishoito olisi vaikuttavaa. Potilaalle tiedon saanti on keskeinen oikeus terveydenhuollossa. Hoitajan odotetaan puhuvan selkeästi ja selvittävän asiat niin, että potilaat sen ymmärtävät. Ohjauksen yksilöllisyyden huomioonottaminen sisältää ajatuksen erilaisten vaihtoehtojen tarjoamisesta ja näin potilaalle jää lopullinen päätöksenteko jota hoitajat tukevat. Sairaanhoitajan työhön sisältyy myös henkilöstön ja opiskelijoiden opetusta ja ohjausta. (Alaspää ym. 2003, 40-41 ; Hildén 2002, 58 ; Sosiaali- ja terveysministeriö 2001 ; Opetusministeriö 2001, 60.)

Sairaanhoitajan tehtäviin kuuluvat hoitotyön tiimin johtaminen ja hoidon koordinointi, johon sisältyy vastuu potilaan hoitoprosessista. Johtamistaidot auttavat sairaanhoitajaa organisoimaan sekä muiden että omaa työtään. Sairaanhoitaja vastaa myös hoitotyön kehittämisestä ja laadusta. (Hildén 2002, 45. Sosiaali- ja terveysministeriö 2001.)

Sairaanhoitajan tulee osata tehdä työssään itsenäisiä päätöksiä ja ratkaista eteen tulevia ongelmia. Tulee muistaa, ettei sairaanhoitaja tee päätöksiä niissä asioissa, joihin hänellä ei ole valtuuksia. Sairaanhoitajan odotetaan selviytyvän itsenäisesti erilaisista toimenpiteistä ja tehtävistä. Tämän ajatusmallin on esiin nostanut käsite yksilövastuinen hoitotyö, jossa sairaanhoitajan vaatimuksena on itsenäinen työskentely. (Hildén 2002, 55.)

Terveyden edistämisen osaaminen perustuu sairaanhoitajan toiminnassa hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämiseen ja edistämiseen (Opetusministeriö 2001, 60). Terveyden edistämisen osaamista ohjaavat keskeiset arvot, joita ovat ihmisen itsenäisyyden ja riippumattomuuden kunnioittaminen, tasa-arvo, yhteistyö ja osallistuminen. Kaikille pyritään luomaan yhtenäiset mahdollisuudet terveyden ylläpitoon ja sairauksien

välttämiseen. Terveyden edistämisen vastuu ei ole yksin terveydenhuollolla, vaan se toimii koordinoijana ja asiantuntijana. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003, 1-2.)

Yhteistyö- ja monikulttuurisen hoitotyön osaaminen edellyttää sairaanhoitajan työltä yhteistyötä monien eri ammattiryhmien ja kulttuurien, sekä eri-ikäisten ja eri sosiaalisen aseman omaavien ihmisten kanssa. Tarvittaessa potilaan ja hänen läheistensä auttamiseksi voidaan konsultoida eri erikoisalojen asiantuntijoita. (Alaspää ym. 2003, 40; Opetusministeriö 2001, 60–64.)

Opinnäytetyössämme vastaavan hoitajan osaaminen pohjautuu sairaanhoitajan osaamisvaatimuksille. Päivystyspoliklinikalla korostuvat asiakaskeskeisyys ja ammatillinen osaaminen sekä näiden asioiden rinnalla verraten tärkeää on johtamisosaaminen. Tähän yhdistettynä päivystyspoliklinikan toiminnasta esiin nousevat seikat, kuten nopeasti vaihtuvat ja äkilliset tilanteet ja kiireinen työtahti luovat siellä työtään tekeville henkilöille ja vastaavana hoitajina oleville ammatillisia vaatimuksia.

4.3 Vuorovaikutus

Sosiaali- ja terveysala on vuorovaikutuskeskeinen ala. Työ sisältää vuorovaikutustilanteita asiakkaiden, omaisten, työtovereiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. On osattava kommunikoida yksittäisen ihmisen kanssa työryhmän jäsenenä ja suurissakin tilaisuuksissa. Vuorovaikutus on toimivaa silloin, kun kuuntelija ja puhuja osaavat ja uskaltavat ilmaista itseään. (Laine ym. 2001, 269, 274.)

Vuorovaikutukselle ominaista on keskinäinen riippuvuus ja sitoutuminen, ei yksilön autonomian tukeminen. Vuorovaikutussuhteisiin perustuvaa kasvua edistävä käytänne syntyy siitä, että yksilö käyttää suhteiden hyödyntämisen taitojaan edistämään molempien tai kaikkien etua. Esimerkiksi pyytämällä apua niin, että toinen huomaa hyötyvänsä auttamisesta ja havaitsee myös omien intressiensä toteutuvan. (Ruohotie 2000, 219-221.)

Tässä työssä näemme, että vastaavalla hoitajalla tulee olla vuorovaikutustaitoja, joiden avulla hän voi ilmaista itseään selvästi ja ymmärrettävästi. Osa vastaavana hoitajana olemista on kyky olla vuorovaikutussuhteessa erilaisten yksilöiden ja ryhmien kanssa. Hänen tulee osata delegoida tehtäviä työtovereilleen kiireenkin keskellä selvästi ja myös

tiedottaminen on suuressa roolissa. Vastaavan hoitajan vuorovaikutuksen on oltava sellaista, että tiedottaminen sujuu ongelmitta äkillisissä tilanteissa niille yhteistyökumppaneille, joiden hoitoa ja ammattitaitoa potilas tulee tarvitsemaan.

4.4 Tieteen käyttäminen hoitotyössä

Sairaanhoitaja määrittelee ja arvioi tutkimustiedon avulla potilaan hoitotyön ongelmia. Hiljaisen ja kokemusperäisen tiedon perusteella hän saavuttaa käytännön asiantuntijuuden tason. Ratkaistessaan hoitotyön ongelmia hoitaja yhdistää tutkimustiedon kokemusperäiseen tietoon. Tiedolliset valmiudet kehittyvät koulutuksen, työn ja kokemuksen kautta. (Konttinen 2004, 12.)

Tutkimustiedon ja käytännön toiminnan yhteyttä on 1990- luvulla alettu nimittää ”näyttöön perustuvaksi” käytännöksi, jossa näyttö toiminnan vaikuttavuudesta perustuu kliinisen asiantuntijuuden ja tutkimustiedon vuorovaikutukseen. Teorian ja käytännön välinen suhde on ollut tarkastelun kohteena hoitotyössä jo kauan. Florence Nightingale loi jo 1800- luvulla perustan tutkimustiedon käytölle hoitotyön kehittämässä. (Lauri & Elomaa 1999, 111.)

Tutkitun tiedon määrä on jatkuvasti lisääntynyt ja silti sen käyttö käytännön hoitotyössä on vähäistä. Tutkimuksissa on todettu hoitotyön edelleen perustuvan rituaaleihin, traditioon ja kokemustietoon. Tutkimukset eivät välttämättä kohdistu käytännön kannalta tärkeisiin ongelmiin, jolloin tuloksena ei ole merkitystä käytännölle. (Lauri & Elomaa 1999, 112-113.)

Näyttöön perustuva toiminta korostaa hoitotyön auttamismenetelmiä ja oikeiden tapojen perustumista tietoon joka on varmaa sekä yleistettävissä. Päätösten lähtökohtana tulee olla potilaan tilanne ja toivomukset. Lisäksi päätökset tulee tehdä asiantuntemuksella. Potilaskohtainen ja tutkittu tieto yhdistyvät ratkaisuiksi, jotka ovat yhteydessä hoitotyöntekijän asiantuntijuuteen. (Perälä 1999, 54-55.)

Kokemuksesta saatua asiantuntijuutta tarvitaan arvioitaessa potilaan kokonaisvaltaista tilannetta. Hyvä asiantuntijuus on edellytys näyttöön perustuvalla hoitotyöllä. Parhaimmillaan tutkimuksen antama tieto vahvistaa käytännön osaamista. Näyttöön

perustuvassa toiminnassa henkilöstöltä odotetaan valmiutta työskennellä asiakaslähtöisesti. (Perälä 1999, 63-64.)

Opinnäytetyössämme sairaanhoitajuuteen ja vastaavana hoitajana työskentelyyn liittyy olennaisesti tieteen käyttäminen hoitotyössä, jolloin puhutaan asiantuntijuudesta. Sairaanhoitajalla tulee olla motivaatio hankkia tietoa itsenäisesti ja kehittää omaa tieteellistä osaamistaan, jotta näyttöön perustuva hoitotyö voisi toteutua.

5 JOHTAMINEN HOITOTYÖSSÄ

5.1 Johtajuus

Johtajuus on prosessi, jossa johtaja vaikuttaa ryhmään tai yksilöön yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Johtaminen on siis aina vaikuttamisyritys, siinä jaetaan yhteinen tavoite ja se pyritään saavuttamaan mahdollisimman tehokkaasti. Myös opettamisen menestyminen vaatii johtajuutta, siinä ohjataan yksilön toimintoja kohti tiettyä tavoitetta. Älykkäästi johdettaessa vaikutetaan työntekijöihin niin rationaalisesti kuin emotionaalisesti ja henkisesti. Emotionaalinen johtajuus on kommunikointia tehokkaasti ja henkinen johtajuus on merkityksen avulla johtamista. Rationaalinen johtaminen tarkoittaa puolestaan suorituksen johtamista. (Sydänmaanlakka 2004, 25, 105-106, 114.) Johtajan tehtävänä on luoda työntekijöille ja ryhmille sellaiset toimintaedellytykset ja puitteet, että ne voivat toimia tavoitteellisesti, tehokkaasti ja motivoituneesti (Lohiniva & Purola 2004, 3).

Hoitotyön johtaminen jakautuu neljään eri tasoon, **normatiivinen** eli toimintaa ohjaavat normit käsittää lain ja asetukset poliittisten päätösten, määräysten ja sopimusten antamat tehtävät ja velvoitteet toiminnalle. **Strateginen** taso eli organisaatiota ohjaavat menettelyt käsittää normatiiviseen tasoon tukeutuvan toiminnan ohjauksen, toiminta-ajatuksen, päämäärien ja tavoitteiden asettamisen sekä menetelmien valinnan. **Taktinen** taso eli toimintaa ohjaavat menettelyt käsittää strategiseen tasoon tukeutuvan toiminnan toteuttamisen. **Operatiivinen** taso eli menettelyjen soveltaminen käytännössä käsittää taktiseen tasoon tukeutuvan toiminnan yksittäisissä tilanteissa. (Castren, Kinnunen, Paakkonen, Pousi, Seppälä & Väisänen 2002, 63-64.)

Hoitotyön johtajien odotetaan olevan sekä johtamisen että hoitotyön asiantuntijoita. Heidän tehtävänä on kehittää ja johtaa hoitotyötä, jota toteutetaan moniammatillisissa yhteisöissä. Haasteelliseksi hoitotyön johtamisen tekee se, että hoitotyötä toteutetaan osittain lääketieteellisen johdon ohjauksessa ja alaisuudessa. Hoitotyön johtajan haasteena on auttaa alaisiaan näkemään itsensä osana systeemiä ja toimimaan moniammatillisessa työryhmässä.

Hoitotyön johtajiin kohdistuu hoitotyön sisällön ja laadun kehittämisen osalta suuria vaatimuksia. Johtajan rooli suunnan näyttäjänä ja kehityksen ohjaajana on keskeinen erityisesti silloin kun organisaatiot elävät muutos- ja oppimispaineissa. (Lohiniva & Purola 2004, 3.)

Hoitotyön etiikan ja johtamisen etiikan välillä ei ole selkeitä rajoja. Hoitotyö ja sen johtaminen ovat osa ihmisen elämää, sitä koskevat samat arvot ja eettiset periaatteet, kuin ihmisen elämää yleensä. Oikeudenmukaisuus, ihmisarvon kunnioittaminen ja hyvän tekeminen ovat tärkeitä arvoja niin hoitotyössä ja johtamisessa kuin elämässäkin. Arvojen ja eettisten näkemysten toteutuminen voi näyttää erilaisilta eri toiminta-alueilla, koska niiden toimintatilanteet ja tavoitteet ovat erilaiset. (Parviainen & Sarvimäki 1999, 68.)

5.2 Itsensä johtaminen

Kaiken hoitotyön ja johtamistoiminnan tekemisen perusta on itsensä johtaminen. Se on siis tehokkaan toiminnan perusta sekä kykyä mukauttaa omaa toimintaa yhteistyön vaatimuksiin. Itsensä johtaminen rakentuu itsensä tuntemukselle, omien vahvuuksien, lahjojen, heikkouksien, arvojen, tarpeiden ja motiivien ymmärtämiselle. Kaiken johtamistyön ja hoitotyön perustehtävänä on asiakkaan tai potilaan hyvä hoito ja huolenpito, jotka vaativat jokaisen sitoutumista yhteisiin päätöksiin, arvoihin ja periaatteisiin. (Laaksonen ym. 2005, 121.)

Itsensä johtaminen on yksi tapa säädellä omaa toimintaa, tunnistaa henkilökohtaisia kehittymishaasteita ja asettaa mielekkäitä tavoitteita sekä toimia tehokkaasti tavoitteiden saavuttamiseksi. Parhaimmillaan itsensä johtaminen vapauttaa energiaa ja antaa uusia voimavaroja. Sen avulla voidaan poistaa väsymystä ja kyllästymistä. Itsensä johtamista kuvataan kokonaisuutena johon kuuluu ammatillinen, psyykinen, sosiaalinen, henkinen ja fyysinen kunto. Myönteisyys on käyttäytymistä ohjaava asenne, jonka avulla henkilö huomaa asioiden kaikki puolet. Hoitaja voi pohtia, mitä uusia mahdollisuuksia ne tuovat ja miten niistä voisi hyötyä. Vaikeudet ovat hänelle haasteita ammatilliseen kehitykseen. Ihminen ottaa vastuun omista reaktioistaan ja tunteistaan. Hänellä on kykyä käsitellä tunteitaan ja analysoida tilanteita. (Suomen terveydenhoitajaliitto 2005.)

Ryhmä tarvitsee johtajan, joka näyttää suunnan työn tavoitteiden saavuttamiseksi.

Itsensä johtaminen näkyy työyhteisössä monella eri tavalla. Keskeisimmät asiat itsensä johtamisessa ovat työntekijän suhde työyhteisön perustehtävään, vastuuseen ja omaan itseensä. Itsensä johtamisen kulmakiviä työyhteisössä ovat vastuullisuus, itsetuntemus sekä tiimiosaaminen. Hoitotyössä edellytetään omien voimavarojen tunnistamista, sekä oman osaamisen tason tunnistamista ja sen kehittämistä. (Miettinen, Miettinen, Nousiainen & Kuokkanen 2000, 11-12, 48.)

Sydänmaanlakan (2004, 63, 200-202) mukaan itsensä johtaminen koostuu hyvästä itsetuntemuksesta, riittävästä itseluottamuksesta ja lisäksi se edellyttää reflektointitaitoa. Itsensä johtaminen on oman tietoisuuden laaja-alaista kehittämistä. Kehittynyt tietoisuus tulee ilmi käytännössä, se ymmärtää ilmiöiden monikerroksellisuuden. Itsensä johtamisen merkitys on kasvanut yritysmaailmassa viimeisen vuosikymmenen aikana. Tänä päivänä itsensä johtaminen on kaiken johtamiskoulutuksen lähtökohta.

Mielestämme vastaavan hoitajan yksi tärkeimmistä ominaisuuksista on taito johtaa ja hallita kokonaisuuksia. Johtamisen lähtökohtana on itsensä johtaminen ja sitä kautta itsensä tunteminen. Taitava johtaminen edellyttää sitä, että toiminnan tavoitteet ja päämäärät ovat henkilön tiedossa ja ne ovat hyvin ymmärretyt.

5.3 Päätöksenteko ja delegointi

Sairaanhoitaja tekee itsenäisiä päätöksiä ammatin tietoperustan pohjalta. Käytännön työssä toiminta etenee jatkuvan päätöksenteon kautta ja toiminta näkyy hoitotyön taitoina, joiden lähtökohtana on näyttöön perustuva tieto. Hoitotyössä tehdään päätöksiä, jotka vaikuttavat asiakkaan tai potilaan välittömään tilanteeseen ja päätöksiä, jotka vaikuttavat vasta tulevaisuudessa. Käytännössä päätöksenteko tapahtuu erilaisissa tilanteissa, joissa päätöksen voi tehdä yksittäinen työntekijä tai päätöksenteossa voi olla mukana useita eri henkilöitä. Tavoitteellisessa päätöksenteossa tarvitaan laajempaa yleistietoa, jonka avulla voidaan arvioida asiakkaan tai potilaan kokonaistilannetta ja ympäristön antamia mahdollisuuksia ratkaista hoitotyön ongelmia ja saada aikaan pysyviä muutoksia. Sairaanhoitajan on tärkeää priorisoida asiakkaan tai potilaan todellinen tarve saada hoitoa, apua ja ohjausta. (Lauri, Eriksson, Hupli 1998, 86 ; Lauri 2005, 14-15.)

Päätöksenteko on tarkoituksellista ja tavoitteisiin pyrkivää toimintaa, jonka lähtökohtana on ratkaistavissa oleva ongelma. Jokaiselle ihmiselle kehittyy työn, kokemuksen ja koulutuksen kautta sisäinen tietorakenne, joka jäsentyy ja muotoutuu jatkuvasti eri tavoin hankitun uuden tiedon ja kokemuksen kautta. Tämä tietorakenne käsittää ihmisen arvoperustan, yhteiskunnalliset normit, elämässä tarvittavat yleistiedot ja erityistiedot. Oleellista päätöksenteossa on se, että päätöksentekijä ottaa vastuun tekemästään päätöksestä, sen toteutuksesta sekä seurauksista. Sairaanhoidajan päätöksenteolle on ominaista potilaan osallistumis- ja valinnanvapaus häntä ja hänen hoitotyötään koskevassa päätöksenteossa. (Lauri ym. 1998, 12; Kangas 1999, 41.)

Päätäjällä täytyy olla täsmällistä tietoa kyetäkseen päätöksentekoon haluamallaan tavalla, eli hän pyrkii kokonaisvaltaisuuteen, tehokkuuteen ja tavoitteellisuuteen päätöksiä tehdessään. Päätöksenteko nähdään oppimisprosessina. Päätäjän työkokemuksen ja osaamisen karttuessa päätöksenteko helpottuu. Päätäjälle kertyy varmuutta siitä, että hän kokee päässeensä tyydyttäviin lopputuloksiin päätöksiä tehdessään. (Hoffrén & Parkkonen 2003, 14-15.)

Delegointi merkitsee valtuuttamista, joten toimivallan luovutus kuuluu keskeisenä osana tehtävien luovuttamiselle. Toimivallalla tarkoitetaan organisaation jäsenelle määriteltyä oikeutta, jonka perusteella tämä asemansa tai tehtävänsä mukaisesti voi päättää tai vaikuttaa siihen, mitä muut organisaation jäsenet tekevät. Toimivalta hoitotyössä voi syntyä tilanteesta, asenteesta tai asiantuntijuudesta. Tehtäviä siirtävä henkilö luovuttaa tehtäviä tai toimivaltaa, vastaanottaja arvioi kykynsä hoitaa tehtävät ja hyväksyy ne suoritettavakseen, jolloin syntyy velvollisuus. Jokainen on itse vastuussa hänelle delegoitujen tehtävien hoitamisesta ja toimivallan käytöstä. (Syrjänen 2000, 6-7.)

Tehokas delegointi on kriittistä taitoa ja halua motivoida yksilöitä tai ryhmää. Jos tiimi on motivoitunut, delegointi on helpompaa. Motivaatio on osatekijä mietittäessä mitä delegointi tapaa tullaan käyttämään. Joissakin tapauksissa aika voi olla hyvinkin lyhyt, esimerkiksi ensiavussa. Jos jokin tilanne vaatii nopeaa toimintaa, ei ole väärin käyttää enemmän ohjaavaa kuin osallistuvaa lähestymistapaa. Yleinen sääntö on, että mitä kannustavampaa työskentely on, sitä vähemmän johtajan tarvitsee valvoa, että työt tulevat tehtyä. (Roebuck 1998, 41,52.)

Mielestämme tässä työssä päätöksenteko ja delegointi ovat olennainen osa vastaavan hoitajan toimintaa. Vastaavan hoitajan osaaminen korostuu päivystyspoliklinikalla kiireellisissä tilanteissa, joissa on kyettävä nopeasti tehtyihin päätöksiin, sekä hallittuun ja tarkoituksen mukaiseen työnjakoon.

6 OPASLEHTISEN TUOTANTOPROSESSI

6.1 Opaslehtinen päivystyspoliklinikan sairaanhoitajille

Opaslehtisen sisällön valinta riippuu siitä, kenelle tuote on suunnattu. Opaslehtisen tavoitteena on opastaa tuotteen käyttäjää. Tekstityyliksi valitaan asiatyylili ja opaslehtisen ydinajatuksen täytyy olla helposti ymmärrettävissä. Hyvä jäsentely ja selkeä otsikointi helpottavat asioiden luettavuutta ja ymmärtämistä. (Jämsä & Manninen 2000, 56-57.)

Opaslehtisen sisällöstä täytyy löytyä opaslehtisen kohderyhmälle hyödyllistä tietoa ja herättää ajatuksia syyllistämättä lukijaa (Ewles & Simnett 1995, 227, 235). Pelkkä oikean tiedon saanti opaslehtisestä ei riitä, vaan lukijan on ymmärrettävä tieto ja kyettävä soveltamaan sitä toiminnassaan (Marttila & Piekkola 1996, 65).

Opinnäytetyömme tavoitteena oli tuottaa opaslehtinen vastaavan hoitajan osaamisesta Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikalle. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kerätä kirjallista tietoa vastaavan hoitajan osaamisesta. Kirjallisuudesta saadun tiedon avulla, laadimme asiat opaslehtiseen. Lehtisen tekoa varten meillä oli käytössä omat sekä koulun atk-laitteet. Tarkoituksenamme oli tehdä yksinkertainen ja helposti luettava opaslehtinen, joka selventää vastaavalta hoitajalta vaadittavaa osaamista päivystyspoliklinikan sairaanhoitajille.

6.2 Opaslehtisen suunnittelu

Tuotteen suunnittelu käynnistyy, kun on tehty päätös siitä, millainen tuote aiotaan valmistaa. Suunnitteluvaiheelle on ominaista se, että mietitään mitkä eri tekijät vaikuttavat tuotteen suunnitteluun. Tuotteen laatu turvataan, kun suunnitteluvaiheessa tuotteen eri osa-alueiden ydinkysymykset otetaan huomioon. Näitä asioita ovat mm. asiantuntijoilta saatava tieto, tuotteen asiasisältö ja periaatteet. Opaslehtisen suunnittelu etenee tuotekehityksen vaiheiden mukaan, mutta vasta varsinaisessa tekovaiheessa tehdään tuotteen ulkoasua ja asiasisältöä koskevat lopulliset valinnat. (Jämsä & Manninen 2000, 43,56.)

Jokaisen tuotteen tekemisen prosessi etenee omalla tavallaan. Tuotteen tekemisessä on aina samat vaiheet, mutta jossakin prosessissa ne voivat mennä päällekkäin tai limittäin. Vaiheiden tiiviyyteen vaikuttaa hyvin paljon tuotteen tekemisen aikataulu. (Ikävalko 1995, 20-21.) Tuotteistamisprosessissa on viisi vaihetta, jotka ovat kehittämistarpeiden tunnistaminen, ideointi, tuotteen luonnostelu, kehittäminen ja viimeistely. Painettavien tuotteiden, kuten meidän työssämme opaslehtisen suunnittelu etenee tuotteistamisprosessi vaiheiden mukaan. Tuotteen tekovaiheessa tehdään tuotteen sisältöä ja ulkoasua koskevat lopulliset päätökset. (Jämsä & Manninen 2000, 28,56.)

Opinnäytetyömme toimeksiantaja oli Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikka. Kirjoitimme toimeksiantosopimuksen silloisen osastonhoitajan kanssa. Sovimme, että toimitamme valmiin opinnäytteen heidän käyttöönsä. Heidän toivomus oli, että tuotteesta tulisi noin kaksi sivua pitkä ja ulkoiselta muodoltaan sellainen, että se on helppo liittää perehdyttämiskansioon.

Tuotteen luonnosteluvaiheessa kokosimme mielestämme olennaiset osa-alueet sairaanhoitajan ammattiin liittyvistä asioista, jotka korostuvat päivystyspoliklinikalla. Sairanhoitajan osaamisvaatimukset nousivat näkyvään rooliin vastaavan hoitajan osaamisessa. Niistä löytyi kaikki ne asiat, joita halusimme tuoda tuotteessa ilmi. Luonnostelimme asiat paperille ja mietimme asioiden loogista esittämisjärjestystä. Mielestämme selkein tapa esittää asiat oli se, että otsikoimme kaikki tuotteessa esiintyvät asiakokonaisuudet omiksi kappaleikseen. Tarkoituksenamme oli saada aikaan tuote, joka vastaa päivystyspoliklinikan tarpeita ja omia tavoitteitamme.

Olimme molemmat sitä mieltä, että opaslehtisen tekstin on oltava helposti ymmärrettävää ja nopealukuista, koska se on osa perehdyttämiskansiota, jossa kokonaisuudessaan on paljon asiaa. Tekstin ulkoasusta halusimme kuitenkin persoonallisen. Suunnittelimme tekevämme opaslehtisestä A4-kokoisen, koska silloin se on helppo yhdistää liitteeksi perehdyttämiskansioon ja päivystyspoliklinikan toivomus oli koosta juuri tämä. Paperin väriksi halusimme jonkin muun kun valkoisen, ja päädyimme vaalean vihreään, koska se käy mielestämme hyvin sairaalaympäristöön ja on värinä neutraali.

6.3 Opaslehtisen toteutus

Mielestämme päivystyspoliklinikalla työskentely eroaa esimerkiksi osastotyöskentelystä juuri äkillisten tilanteiden ja kiireen vuoksi. Toimme tuotteessa esille näissä tilanteissa tarvittavaa ammatillista osaamista, jota sairaanhoitajilla tulee olla osaamisvaatimusten kautta. Näitä asioita kokosimme opaslehtiseen ja selvensimme asioiden tarkoitusta kertomalla konkreettisia esimerkkejä vastaavalta hoitajalta vaadittavasta osaamisesta.

Teimme tuotteen yhdessä, koska silloin pystyimme vertailemaan ja vaihtamaan ajatuksiamme. Meillä molemmilla oli samanlainen visio tulevasta tuotteesta. Mielestämme löysimme opinnäytetyömme teoriaosasta helposti juuri ne asiat, joita halusimme esittää tuotteessa.

Paperiksi valitsimme väritään vaalean vihreän. Halusimme sen olevan jokin muu, kuin tavallinen valkoinen, mutta emme halunneet sen olevan mikään räikeäkään. Vaalean vihreä on rauhallinen sävy ja siltä teksti tulee hyvin esille. Loirin & Juholinin (1998,111) mukaan vihreä koetaan rauhoittavaksi, koska se on luontoväri. Rihlana (1997, 107,109) puolestaan sanoo, että vihreä väri viestii levollisuutta ja se tasapainottaa. Tekstiksi valitsimme Tempus sans- nimisen fontin, koska se on hieman tavallisesta poikkeava ja näin ollen näyttävämpi, mutta kuitenkin helppolukuinen. Fontin väriksi valitsimme mustan, koska se erottuu parhaiten paperilta. Fonttikoon valitsimme tarpeeksi suureksi, jotta sitä on helpompi lukea, kuin aivan pientä. Tuotteen loppuun valitsimme mietelauseen, joka mielestämme kuvastaa hyvin sitä, ettei pelkästään teoritieto riitä toimittaessa vastaavana hoitajana. Mietelause keventää opaslehtisen tunnelmaa ja ulkoasua.

Kun tuote valmistuu, käynnistyy sen viimeistely saatujen palautteiden pohjalta. Viimeistely voi sisältää vähäisissä määrin tuotteen hiomista. Tuotetta on hyvä esitestata. Esitestauksessa tuotteen edut ja puutteet korostuvat, ja kehittämistarve konkretisoituu tuotteen tekijöille. (Jämsä, Manninen 2000, 80.)

Esitestasimme tuotteen opettajalla, toimeksiantajalla ja opiskelutovereillamme. Saimme heiltä hyvää palautetta siitä, mikä tuotteessa esiintyvistä asioista tulisi ilmoittaa toisin. Esitestasimme tuotetta toisenkin kerran, tuolloin opettajalla, joka hyväksyi tuotteen ulkoisen muodon ja asiasisällön. Teimme vielä joitakin muutoksia ja korjauksia lopulliseen tuotteeseen, josta syntyi sellainen, millaiseksi sen olimme visioineet. Viimeiset korjaukset ja muutokset koskivat asioiden esittämistapaa ja asiasisältöjen muokkausta.

6.4 Opaslehtisen arviointi

Ohjeiden ymmärrettävyys punnitaan vasta käytännössä, mutta ymmärrettävyyttä voi ennen käyttöön ottoa testata esimerkiksi lähipiirin kotikriitikoilla (Torkkola, Heikkinen, Tiainen 2002, 14). Arvioitutumme tuotteen ennen sen palautusta opettajalla ja opiskelutovereilla sekä toimeksiantajalla. Näin ollen pystyimme tekemään mahdolliset muutokset. Saimme palautetta, että opaslehtisen teksti oli liian tiivistä luettavaksi perehdyttävälle hoitajalle, joten teimme siihen muutoksia ja selvensimme asioita, joilla näimme olevan merkitystä vastaavana hoitajana toimimiselle.

Mielestämme saimme opaslehtisestä selkeän ja ymmärrettävän. Siinä esiintyvät tärkeimmät seikat vastaavan hoitajan osaamisesta. Esitteen yläreunaan kerroimme muutamalla sanalla vastaavasta hoitajasta. Opaslehtisessä esiintyvä kysymys on mielestämme hyvä, koska se herättää lukijan miettimään asiaa. Opinnäytetyömme teoriaosasta ottamamme asiat esitimme opaslehtisessä lyhyesti ja ymmärrettävästi. Se selventää lehtisen yleisvaikutelmaa ja tekee siitä helposti luettavan. Koska sovelsimme sairaanhoitajan osaamisvaatimuksia vastaavan hoitajan työhön, teimme johtopäätöksiä vastaavan hoitajan osaamisesta sen pohjalta. Käytimme näitä johtopäätöksiä myös opaslehtisessä selkiyttämään osaamisen eri alueita.

Fontilla saimme opaslehtiseen persoonallisuutta ja ilmettä. Paperin väri on hyvä ja musta teksti erottuu siitä selvästi. Mielestämme paperin vaaleanvihreä sävy on rauhallisen oloinen

ja se sopii sairaalaympäristöön. Lopullisesta tuotteesta saimme monipuolisen ja selkeän, josta vastaavan hoitajan kannalta tärkeimmät asiat käyvät ilmi.

7 POHDINTA

7.1 Johtopäätökset ja tutkimustuloksien pohdinta

Päivystyspoliklinikan tehtäviin kuuluu vastata kiireellistä hoitoa vaativien potilaiden vastaanotosta kaikkina vuorokauden aikoina. Päivystyspoliklinikan toiminta määrää usein, millaisen kuvan asiakas tai potilas muodostaa koko sairaalasta ja sen palveluista. (Alaspää ym. 2003, 39,41.) Mielestämme päivystyspoliklinikka toimintayksikkönä on vaativa ja monipuolinen. Tämän vuoksi se vaatii työntekijöiltä asiantuntijuutta ja motivoituneisuutta työskennellä nopeasti vaihtuvissa ja vaativissa tilanteissa. Tämä luo haasteita työntekijöiden ammatilliselle osaamiselle.

Velvollisuudet, asetukset ja lait ohjaavat sairaanhoitajan työtä. Hänen tulee huolehtia, että hän tuntee säännöt, ohjeet sekä lait, jotka koskevat hänen erikoisalaansa. Hänen tulee omata täsmälliset tiedot ja kokemusta erikoisalastaan, jonka avulla hän toimii eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Lisäksi hän huolehtii potilaasta sekä johtaa, suunnittelee ja tekee omaa työtään. Sairaanhoitaja informoi ja neuvoa potilaita ja työtovereitaan ryhmässä ja erikseen. Hänen tulee seurata, hyödyntää ja tehdä koulutus- ja kehittämistyötä, sekä tehdä aloitteita ja johtaa kehittämistoimintaa. (Hildén 2002, 51.)

Mielestämme päivystyspoliklinikalla työskentelevien sairaanhoitajien tärkeimmiksi ja näkyvimmiksi osaamisalueiksi nousevat teoreettinen ja kliininen osaaminen sekä johtaminen ja päätöksenteko taidot. Vastaavana hoitajana toimimisessa nämä osa-alueet nousevat erityisesti esille. Päivystyspoliklinikalla tilanteet tulevat usein ennalta arvaamatta. Näissä tilanteissa sairaanhoitajalla tulee olla tiedossa valmiiksi oikeanlaiset toimintamallit. Hänen tulee yhdistää luontevasti jo olemassa olevia tietoja ja toimintamalleja sekä soveltaa niitä muuttuneissa tilanteissa. Sairaanhoitajan tulee ottaa työssään huomioon hänen ammattiaan koskevat lait ja asetukset. Hänen tulee siis toimia niiden valtuuttamalla tavalla, hän ei siis ylitä valtuuksiaan millään työnsä osa-alueella.

Tietojen laajuuteen vaikuttavat sekä koulutus että työkokemus. Hoitajan tulee olla motivoitunut hakemaan uutta tietoa ja sitä kautta kehittämään itseään ja toimintatapojaan. Kliiniset taidot koostuvat välineiden käytön tuntemisesta, jota on esimerkiksi teknisten laitteiden käyttö. Lisäksi kliinistä osaamista ovat fyysiset taidot, päätöksenteko taidot sekä vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaidot. Päätöksentekotaitoon kuuluu olennaisena osana organisointikyky sekä ongelmien ratkaisu. (Hildén 2002, 102.)

Tutkimustuloksena tuotimme opaslehtisen päivystyspoliklinikan perehdyttämiskansioon, joka on tarkoitettu uusien hoitajien perehdyttämiseen. Tutkimuksessa käsittelemämme sairaanhoitajan ammattitaitovaatimukset luovat kuvan siitä, kuinka laajaa osaamista sairaanhoitajalta vaaditaan. Johtopäätöksenä näistä ammattitaitovaatimuksista voi sanoa, että erityisesti vastaavan hoitajan kohdalla ammattitaitovaatimukset korostuvat.

Johtamis- ja päätöksentekotaidot, ovat vastaavan hoitajan työn kannalta tärkeitä osa-alueita, joihin kuuluvat organisointi ja delegointi taidot. Hänen tulee osata siirtää kiireen keskellä tehtäviä työtovereilleen, jossa johtamis-, organisointi- ja delegointitaidot ilmenevät. Vastaava hoitaja tuntee työtoverinsa, jota hyödyntäen hän voi jakaa tehtäviä, käyttäen kunkin osaamista hyväkseen. Päivystyspoliklinikalla on jaettuja vastuualueita, joten tietyt henkilöt ovat perehtyneempiä eri osa-alueisiin kuin toiset. Vastaavan hoitajan kuuluu hallita kokonaisuuksia, sekä osata jakaa niitä pienempiin vastuualueisiin.

Päivystyspoliklinikalla tehdään monenlaisia potilaan terveydentilaa edistäviä ja parantavia toimenpiteitä. Mielestämme hoitovälineistön ja teknisten laitteiden hallinta on suurena osana hoitajan toimintaa. On osattava etsiä kiireessäkin tarvittavat välineet ja osata käyttää niitä oikein ja turvallisesti. Vuorovaikutustilanteita on kaikessa hoitotyössä, vaikka hoitaja toimiikin usein itsenäisesti. Vuorovaikutuksessa ollaan työtovereiden, potilaan, omaisten ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa, jolloin hoitajan tulee omata hyvät vuorovaikutustaidot, jotta työn luonteva eteneminen mahdollistuu.

Opinnäytetyössämme päivystyspoliklinikkaa pidetään kiireellisenä yksikkönä, vaikka se ei sitä aina olekaan. Kuitenkin vastaavan hoitajan osaaminen korostuu kiireellisissä tilanteissa, jonka vuoksi käsittelemme monia asioita juuri sen kannalta. Kiireellisissä tilanteissa on kyettävä tekemään nopeitakin päätöksiä, jotka pohjautuvat juuri sairaanhoitajan osaamiseen ja niiden kokonaisvaltainen hallinta on tärkeää. Toimiminen edellyttää sisäisiä malleja, jotka

kukin sairaanhoitaja on osaamisesta itselleen muodostanut. Päätöksentekotaitoja korostamme vastaavan hoitajan työssä sen vuoksi, että hän joutuu työssään tekemään päätöksiä, joilla voi olla kauas kantoisia seurauksia ja joita hänen tulee osata perustalla asiantuntijuutensa pohjalta. Monipotilastilanteissa vastaavalla hoitajalla on suuri vastuu, sillä hän tekee päätöksiä, jotka koskevat sen hetkistä poliklinikan toimintaa.

Teimme opinnäytetyömme tästä aiheesta, koska Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikalla oli tarvetta tällaiselle tuotteelle. Alkaessamme tekemään opinnäytettämme päätimme, että työmme pohjautuu kirjallisuuteen, jonka vuoksi emme haastatelleet päivystyspoliklinikan työntekijöitä tai muita asiantuntijoita. Tästä syystä emme myöskään koonneet konkreettisia asioita vastaavan hoitajan työstä. Valitsimme tämän aiheen myös siksi, että halusimme lisätä omia tietojamme tästä asiasta ja uskomme, että tästä tuotteesta on hyötyä myös käytännön kentällä.

Jatkotutkimusaiheita voisivat olla vastaavan hoitajan konkreettiset tehtävät päivystyspoliklinikalla. Siinä tutkimuksessa apuna voisi käyttää päivystyspoliklinikan työntekijöiden haastattelua. Näkökulmia tutkimukseen löytyy useita. Työntekijöitä voitaisiin haastatella siitä, mikä on heidän käsityksensä vastaavan hoitajan tehtävistä tai esimiehiä voitaisiin haastatella siitä, miten heidän mielestään vastaavan hoitajan tulee toimia ja mitä hänen tehtäviinsä kuuluu.

7.2 Ammatillisen osaamisen kehittyminen

Ammatillinen osaamisemme on kehittynyt opinnäytetyötä tehdessämme yhteistyötaitojen, päätöksenteon, vastuullisuuden ja kriittisen ajattelun osalta. Olemme olleet yhteistyössä Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan henkilökunnan kanssa ja näin ollen olemme oppineet tekemään yhteistyötä eri ammattiryhmien kanssa. Olemme joutuneet suhtautumaan kriittisesti eri kirjallisuuden tuomaan tietoon sekä huomioimaan luotettavuutta ja laatua. Tulevassa ammatissamme nämä taidot ovat eduksemme.

Opinnäytetyön tekeminen vaatii koko ajan kriittistä ajattelua. On oltava kriittinen sekä lähteiden, että omien ajatusten ja mielikuvien suhteen. Tietynlainen linja täytyy pitää opinnäytetyön alusta loppuun. Jatkossa kriittistä ajattelua tarvitaan työelämässä.

Paineensietokyky on myös asia, joka on kehittynyt opinnäytetyön teon aikana. Tätä ominaisuutta tarvitaan myös työelämässä kaikilla aloilla. Nykyisin työvoimaa vähennetään ja vastaavasti työn määrä kasvaa. On tärkeää, että omaa hyvän paineensietokyvyn, jotta työnsä jaksaa tehdä.

Yhteistyöosaaminen mainitaan jo sairaanhoitajan ammattitaitovaatimuksissa. Se on asia, jota ilman sosiaali- ja terveysalalla ei voi toimia. Työtä täytyy tehdä yhteistyössä eri ammattialojen ja -osaajien kanssa. Koska olemme tehneet opinnäytetyötä kahdestaan, on parityöskentelyyn tullut paljon kehitystä. Olemme oppineet joustamaan asioissa ja tekemään yhteisiä päätöksiä. Opinnäytetyö on vaatinut pitkäjännitteisyyttä ja kärsivällisyyttä. Asumme eri paikkakunnilla ja työskentelemme tahoillamme opiskelujen ohessa. Toinen meistä oli myös vaihto-oppilaana kolmen kuukauden ajan, jolloin teimme opinnäytetyötä sähköpostin välityksellä. Vaikka yhteistä aikaa on ollut välillä vaikeaa löytää, olemme molemmat uskoneet opinnäytetyömme valmistuvan ajallaan. Valmistumme Joulukuussa 2005 sairaanhoitajiksi ja suuntautumisemme on kirurginen hoitotyö.

Olemme perehtyneet aiemmin päivystyspoliklinikan toimintaan ja sen yleisiin käytäntöihin harjoittelujemme avulla. Opinnäytetyömme kautta olemme saaneet lisää tietoa Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikasta ja sen yleisistä toimintaperiaatteista. Olemme opiskelleet hoitotyön johtamista, johon kuuluu yhtenä tärkeimmistä osa-alueista päätöksenteko. Koemme, että sen opiskelusta on meille hyötyä tulevaisuudessa. Olemme

saaneet huomata, kuinka monesta asiasta johtamisessa on kyse ja yhden asian osaaminen tai hallitseminen ei vielä tee hyvää johtajaa. Ominaisuudet joita vastaavalla hoitajalla tulee olla, täytyy meidänkin itsestämme hoitotyön ammattilaisina löytää.

Kokonaisuudessaan ammatillisuutemme on kehittynyt, olemme kasvaneet koko koulun ajan ja nyt tämän opinnäytetyön kautta enemmän ammattiimme. Sairaanhoidajan ammattiin liittyvät osaamisalueet ovat laajoja ja vaativia. Niissä kehittyminen jatkuu muuttuvien olosuhteiden ja säännösten vuoksi koko ammattiuran ajan.

7.3 Luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta

Tuotteistamiseen ei ole omia laatukriteereitä, joten käytämme laadullisentutkimuksen kriteereitä opinnäytetyömme arvioimiseen. Luotettavuuden tarkasteleminen aloitetaan tutkimustehtävän tarkastelusta ja siitä antaako tutkimusaineisto vastauksen tutkimuskysymykseen tai onko tutkimustehtävä ollut mahdollista ratkaista halutun aineiston avulla. On arvioitava onko tutkimustehtävä sellainen, että siihen voidaan antaa vastaus tai ratkaisu. (Krause & Kiikkala 1997, 130.)

Laadullinen tutkimus on pätevää, jos sillä saadaan tietoa siitä ilmiöstä josta oli tarkoituskin saada. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus ilmenee tutkimusprosessin toteuttamisessa. Tämän vuoksi tutkimusprosessin eri vaiheiden kuvailu, arviointi ja analysointi kuuluvat laadulliseen tutkimukseen. (Krause & Kiikkala 1997, 72.)

Aineiston riittävyys tarkoittaa sitä, että onko tutkija saanut kaiken tarvitsemansa tiedon tutkittavasta ilmiöstä (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 147).

Tutkimustehtävä oli alusta saakka meille selvillä. Lähdimme etsimään tietoa siihen liittyvistä osa-alueista suhteellisen laaja-alaisesti. Opinnäytetyön edetessä kavensimme osa-alueita ja pyrimme käyttämään vain oleellisen teorian tiedon. Kirjallinen aineisto oli kattavaa, monipuolista ja valaisevaa. Mielestämme aineiston määrä oli tutkimuskohteeseen nähden tarkoituksenmukainen. Löysimme tarvittavat osa-alueet koskien vastaavan hoitajan ominaisuuksia. Olisimme voineet saada lisää tietoa haastattelemalla tai kyselytutkimuksen avulla, mutta silloin tutkimuksen luonne olisi muuttunut. Myös aikataulussa pysyminen oli yksi syy siihen, miksi emme päätyneet haastattelututkimukseen.

Tutkimuksemme luotettavuutta lisää myös se, että käyttämämme teoriatieto toistui monessa eri lähteessä. Näitä asioita olivat sairaanhoitajan osaamisvaatimukset, johon myös tekemämme tuote pohjautuu. Johtajuutta oli käsitelty myös monissa eri lähteissä samasta näkökulmasta. Useassa lähteessä johtamisen lähtökohdaksi nousi itsensä johtaminen.

Tietoa opinnäytetyötämme varten haimme kirjallisuudesta. Haimme apua lähteiden hankintaan kirjaston tiedon hakuun erikoistuneelta työntekijältä. Löysimme aineistoa internetistä löytyvien hakukoneiden avulla, joista mainittakoon Google, Terkko ja Kajaanin ammattikorkeakoulun kotisivuilla olevat eri tiedonhaun hakukoneet. Hakusanoina käytimme päivystyspoliklinikkaa, sairaanhoitajaa, osaamista, ammattitaitovaatimuksia, pätevyyttä ja johtajuutta. Joitakin tutkimuksia olemme kaukolainanneet Kuopion yliopistosta. Tiedon haun aloitimme keväällä 2004, sen jälkeen olemme perehtyneet löytämäämme aineistoon ja pohtineet mikä on opinnäytetyömme kannalta hyödyllistä. Saimme Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikalta aineistoa yksikön toiminnasta, jota hyödynsimme opinnäytetyömme tekemisessä.

Merkittävyys ja merkityksellisuuden arviointi merkitsee sitä, että tapahtumat ja toiminnot ymmärretään ja liitetään laajempiin kokonaisuuksiin tai tilanteisiin. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 147.) Tuotteemme avulla sairaanhoitaja saa tietoa vastaavan hoitajan osaamisesta ja hänen toimintansa vastaavana hoitajana voi kehittyä. Mielestämme vastaavan hoitajan osaamisesta on hyvä olla kirjallista tietoa päivystyspoliklinikalle tulevien uusien sairaanhoitajien saatavilla. Sen avulla he voivat kehittää omaa toimintaansa ja asettaa tavoitteita omalle ammatilliselle kasvulleen.

Siirrettävyyden perusteella voidaan myös arvioida luotettavuutta. Tulosten siirrettävyydellä tarkoitetaan tulosten siirtämistä toiseen samanlaiseen yhteyteen niin, että johtopäätökset pysyvät edelleen samoina. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 147.) Mielestämme tätä opaslehtistä voisi käyttää myös muilla päivystyspoliklinikoilla, koska vastaavan hoitajan osaaminen ei poikkea, vain työtavat ja työtehtävät voivat poiketa yksiköstä riippuen.

Kvalitatiivisen tutkimuksen toistettavuuden arviointi on tarpeen. Tuloksinen tutkimuksen ollessa kyseessä on sekä tutkija että aineiston hankinta erilaisissa tilanteissa ja muuttuvassa maailmassa. Täsmällistä toistoa ei voida koskaan tehdä siten, että tulokset olisivat aina

samanlaiset. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on tuottaa tutkittavasta asiasta mahdollisimman monipuolista tietoa, jolloin toistettavuuden vaatimus ei ole tarkoituksenmukainen. (Krause & Kiikkala 1997, 132.)

Kun opinnäytteen tuloksena on tuote, on tärkeää kuvata tuotteen suunnittelu, toteutus ja arviointi. Olemme pyrkineet kuvaamaan ne asiat, joiden katsomme olevan tärkeimpiä lopputuloksen kannalta. Opinnäytetyössämme on liitteenä valmis opaslehtinen (LIITE 1), näin lukija voi tutustua tuotokseemme.

Kaikki lähteet eivät ole alle viisi vuotta vanhoja. Opinnäytteeseemme liittyvät asiat ovat sellaisia jotka eivät vuosien saatossa muutu peruseräpäätteiltään miksiäkään. Uusia näkökulmia asioihin tietenkin voi tulla. Olemme käyttäneet lähdekirjallisuutta monipuolisesti ja olemme suhtautuneet siihen kriittisesti. Olemme siis ottaneet huomioon lähteen iän ja julkaisijan. Myös asiasisällön peilaaminen nykypäivään on ollut yksi tapa, jolla olemme pohtineet asioiden paikkaansa pitävyyttä.

Tutkimuksen eettisyyteen vaikuttaa tutkijan itsensä kehittäminen, sekä tutkimusmenetelmien ja -tehtävien valinta. Tutkimuksen hyöty hoitotieteelle tukee eettisyyttä. (Paunonen & Vehviläinen-Julkunen 1997, 32-33.) Koska tutkimuksemme on toteutettu kirjallisuuden pohjalta, emme joudu pohtimaan kenenkään henkilöllisyyden suojelemista.

Tutkimuksemme tehtävä ja menetelmä vastaavat sen tarkoitukseen ja tavoitteeseen. Työmme tuloksena on syntynyt tuote, josta on hyötyä Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan sairaanhoitajille. Lähteet joita olemme käyttäneet, ovat sisältäneet oikeaa tietoa. Olemme välttäneet omien hypoteesien esittämistä, joten tulokset perustuvat kirjalliseen tietoon.

LÄHTEET

- Alaspää, A., Kuisma, M., Rekola, L., Sillanpää, K. 1999. Ensihoidon käsikirja. Tampere: Tammer-paino Oy.
- Alaspää, A., Kuisma, M., Rekola, L., Sillanpää, K. 2003. Uusi ensihoidon käsikirja. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Castren, M., Kinnunen, A., Paakkonen, H., Pousi, J., Seppälä, J., Väisänen, O. 2002. Ensihoidon perusteet. Keuruu: Otavan kirjapaino.
- Ewles, L. & Simnett, I. 1995. Terveystieteen edistämisen opas. Keuruu: SHKS.
- Hildén, Raija. 2002. Ammatillinen osaaminen hoitotyössä. Tampere: Tammerpaino Oy.
- Hoffrén, T., Parkkonen, T. 2003. Johdon tietojärjestelmän käyttäjät ja käytettävyys päätöksenteossa. Kuopion yliopisto: Terveystieteiden ja talouden laitos.
- Ikävalko, E. 1995. Painotuotteen tekijän käsikirja. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Jämsä, K., Manninen, E. 2000. Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.
- Kangas, R. 1999. Sairaanhoidon muutoksen kentässä – tehtäväkeskeisen ja yksilövästuisen hoitotyön kuvailua. Joensuun yliopisto: Kasvatustieteiden tiedekunta.
- Konttinen, A. 2004. Ajanvarauspoliklinikalla työskentelevien sairaanhoitajien valmiudet näyttöön perustuvaan hoitotyöhön. Kuopion Yliopisto: Hoitotieteen laitos.

- Koponen, L., Sillanpää, K. 2005. Potilaan hoito päivystyspoliklinikalla. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Osakeyhtiö.
- Krause, K., Kiikkala, I. 1996. Hoitotieteellisen tutkimuksen peruskysymyksiä. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Laaksonen, H., Niskanen, J., Ollila, S., Risku, A. 2005. Lähijohtamisen perusteet terveydenhuollossa. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Laine, A., Ruishalme, O., Salervo, P., Sivén, T., Välimäki, P. 2001. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveysalalla. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Lauri, S., Eriksson, E., Hupli, M. 1998. Hoidollinen päätöksenteko. Porvoo: WSOY.
- Lauri, S., Elomaa, L. 1999. Hoitotieteen perusteet. Juva: WSOY.
- Lauri, S. Sairaanhoidajan ammatti-tietoa, päätöksentekoa ja vaikuttamista. Teoksessa Miettinen, M., Hopia, H., Koponen, L., Wilskman, K. Hoitotyön vuosikirja 2005. Hoitotyön interventiot. Sipoo: Silverprint Oy.
- Lohiniva, V., Purola, H. 2004. Hoitotiede. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.
- Loiri, P., Juholin, E. 1998. Huom! Visuaalisen viestinnän käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Marttila, M. & Piekkola, S. 1996. Kirjallinen materiaali potilasneuvonnan tukena. Teoksessa: Munnukka, T. & Kiikkala, I. (toim.). Teoriaa käytännössä. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 59-67.
- Miettinen, S., Miettinen, M., Nousiainen, I., Kuokkanen, L. 2000. Itsensä johtaminen sosiaali- ja terveysalalla. Juva: WS Bookwell Oy
- Opetusministeriö, Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon, 7.9.2001

- Parviainen, T., Sarvimäki, A. 1999. Teoksessa Simoila, R., Kangas, R. & Ranta, J. 1999. Hoitotyötä johtamaan. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Paunonen, M., Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. Helsinki: WSOY.
- Perälä, M-L. Näyttöön perustuva hoitotyö. Teoksessa Simoila, R., Kangas, R., Ranta, J. 1999. Hoitotyötä johtamaan. Tampere: Tammerpaino Oy.
- Rihlana, S. 1997. Värioppi. Tampere: Tammerpaino Oy.
- Roebuck, C. 1998. Effective delegation. London: Marshall publishing.
- Ruohotie, P. 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. Juva: WS Bookwell Oy.
- Sydänmaanlakka, P. 2004. Älykäs johtajuus. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Syrjänen, M. 2000. Apulaisosastonhoitajana Kuopion yliopistollisessa sairaalassa. Kuopio: Kuopion yliopistollisen sairaalan monistamo.
- Toivakka, I. 2005. Työnohjaus johtamisen ja työyhteisön kehittämisen välineenä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Kuopion yliopisto.
- Torkkola, S., Heikkinen, H., Tiainen, S. 2002. Potilasohjeet ymmerrättäviksi: Opas potilasohjeiden tekijöille. Helsinki: Kirjayhtymä
- Österberg, M. 2005. Henkilöstöasiantuntijan käsikirja. Helsinki: Edita Prima Oy.

WWW-lähteet:

Sosiaali- ja terveysministeriö 2001. Sairaanhoitajan, terveydenhoitajan ja kättilön osaamisvaatimukset terveydenhuollossa.

http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/julkaisut/mon20_15/moniste.htm. 17.10.2005

Sosiaali- ja terveysministeriö 2003. Terveyden edistämisen suunnitelma vuodelle 2004.

<http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2004/01/pr1074497715665/passthru.pdf>. 24.11.2005

Suomen Terveydenhoitajaliitto ry 2005. Terveydenhoitaja oman työnsä johtajana.

<http://www.terveydenhoitajaliitto.fi/index.php?mid=58&a=show&id=161>
24.11.2005

Julkaisemattomat lähteet:

Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan esittely 30.3.2005

Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikan esittely 17.10.2005

LITTEET

Vastaavan hoitajan osaaminen

Kainuun keskussairaalan päivystyspoliklinikalla toimii jokaisessa työvuorossa vastaava hoitaja. Hän on pääsääntöisesti kokenein sairaanhoitaja ja hän vastaa päivystyspoliklinikan sen hetkisestä toiminnasta.

Millaista osaamista sinulta vaaditaan, että kykenet toimimaan vastaavana hoitajana työvuorossasi?

Teorettinen ja kliininen osaaminen

- Osaat erikoissairaanhoidon liittyvät hoidot ja tutkimukset
- Vastaat potilaan sen hetken fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hoidosta
- Hallitset hoitovälineiden ja -laitteiden oikean ja turvallisen käytön
- Tiedostat oikeanlaiset toimintamallit ja osaat soveltaa niitä

Johtaminen

- Osaat siirtää tehtäviä muille työntekijöille
- Huomioit työntekijöiden vastuualueet ja erikoisosaamisen
- Osaat johtaa työtiimiäsi
- Sitoudut yhteisiin tavoitteisiin, arvoihin ja periaatteisiin

Päätöksenteko

- Omaat nopean päätöksentekokyvyn
- Osaat ratkaista ongelmia
- Kykenet itsenäiseen päätöksentekoon asiantuntijuutesi ja sisäisten toimintamalliesi pohjalta
- Osaat ohjata ja järjestellä päivystyspoliklinikan toimintaa tarvittaessa
- Teet päätöksiä vain omalla vastuualueellasi

Vuorovaikutustaidot

- Kykenet ilmaisemaan itseäsi selkeästi yksittäisille ihmisille ja suurille joukoille
- Osaat tiedottaa potilaan hoitoon liittyvistä asioista yhteistyökumppaneille

Opetus ja ohjausosaaminen

- Osaat ohjata ja opettaa potilaita ja omaisia ja tarvittaessa myös muita työntekijöitä

Eettinen ja arvo-osaaminen

- Noudatat toiminnassasi ihmisoikeuksia
- Toimit eettisesti oikein
- Toimit sairaanhoitajan ammattia koskevan lainsäädännön mukaisesti

Yhteistyöosaaminen

- Teet yhteistyötä eri ammattiryhmien kanssa
- Toimit luontevasti hoitotiimissä
- Tulet toimeen erilaisten persoonien kanssa
- Huomioit kulttuurien merkityksen hoitotyössä

“Maailma tarjoaa loputtomasti nähtävää sille,
joka osaa katsoa.

Jos taas maailmaa katsoo tiukan opin läpi,
näkee vain sen minkä on oppinut näkemään.”

-Sherlock Holmes-